

Jordbruksutskottets betänkande

1982/83:6

om tillvaratagande av bär och svamp

Motion

I motion 1981/82:1919 av Johan Olsson m. fl. (c) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att åtgärder vidtas för ett ökat tillvaratagande av bär och svamp.

I motionen konstateras att tillvaratagande av bär och svamp ger ekonomiskt tillskott till både folkhushållet i stort och till de enskilda plockarna. En särskild kampanj bör dras i gång för att öka tillvaratagandet av markernas bär och svamp. En sådan kampanj kunde ledas av flera myndigheter i samråd samt av folkrörelse- och arbetsmarknadsorganisationerna. Kostnaderna för kampanjen borde enligt motionen kunna finansieras inom vederbörande myndigheters och organisationers ordinarie anslag.

Utskottet

Enligt uppskattningar som gjorts av avdelningen för landskapsvård vid Sveriges lantbruksuniversitet producerar den svenska skogen årligen 255 miljoner kg blåbär, 155 miljoner kg lingon, 19 miljoner kg hallon och 480 miljoner kg matsvamp (medelproduktion 1975–1977). Produktionen per hektar skogsmark beräknas uppgå till 20 kg bär och 20 kg matsvamp (friskvikt). Våra myrar beräknas producera 20 kg hjortron per ha och 5 kg tranbär per ha. Variationerna är stora från år till år. Man beräknar att mindre än 10 % av skogsbären och mindre än 5 % av svampen tas till vara.

Frågan om ökat utnyttjande av den naturresurs som vildväxande bär och svamp utgör har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen.

Riksdagen beslöt förra året att införa partiell skattefrihet för intäkter av bär- och svampplockning. Skattefriheten gäller under vissa förutsättningar till den del intäkterna under ett beskattningsår inte överstiger 5 000 kr. Vid behandlingen anförde skatteutskottet att en skatteförmån av förevarande art kunde vara ägnad att främja tillvaratagande av viktiga naturtillgångar (prop. 1980/81:139, SkU 1980/81:50).

Med anledning av motioner av likartat innehåll som den nu aktuella framhöll jordbruksutskottet hösten 1978 att svamp och i viss mån vilda bär var en naturresurs som utnyttjades alltför litet. Utskottet hälsade med tillfredsställelse att man från olika myndigheters och organisationers sida ägnade hithörande frågor intresse. Det syntes dock klart att ytterligare insatser från bl. a. samhällets sida behövdes, särskilt när det gäller att effektivisera rådgivning och annan upplysningsverksamhet till allmänheten i

fråga om möjligheterna att tillvarata svamp. Problemen syntes i vad gäller tillvaratagande av de vildväxande bären inte vara av den arten att de krävde några särskilda åtgärder härvidlag.

När det gällde svamprådgivning ansåg utskottet att i första hand befintlig kunskap borde utnyttjas och ekonomiskt stödjas. Det framstod också naturligt att, som på vissa håll redan skedde, länsstyrelserna ägnade särskilt intresse åt hithörande frågor. I remissyttranden över berörda motioner hade bl. a. pekats på möjligheten att länsstyrelsernas hemkonsulenter organiserar utbildning m. m. inom området. Även hushållningssällskapen ansågs här kunna ha en uppgift. På det lokala planet borde det, anförde utskottet, på samma sätt vara möjligt att genom kommunernas och organisationernas försorg öka insatserna för att främja information och rådgivning rörande tillvaratagandet av skogens biprodukter.

Utskottet fann det naturligt att behovet av samhällets stöd till den utbildnings- och rådgivningsverksamhet som berör tillvaratagande av skogens vildväxande bär och svampar bl. a. ägnades beaktande också i utredningsverksamheten rörande folkbildningsarbetet.

Riksdagen gav som sin mening regeringen till känna vad utskottet anfört (JoU 1978/79:3, rskr 1978/79:11). Riksdagsbeslutet delgavs bl. a. statens livsmedelsverk, statens naturvårdsverk och konsumentverket för beaktande.

Efter det ovan återgivna uttalandet av riksdagen år 1978 har olika åtgärder enligt vad utskottet erfarit vidtagits från det allmännas sida för att uppmuntra bär- och svampplockningen i landet. En bättre samordning av insatserna har dock efterlysts från flera håll.

Glesbygdsdelegationen har stött regionala kampanjer ekonomiskt och tekniskt, medverkat till utarbetande av utbildningsprogram samt även givit ut broschyrer m. m. Livsmedelsverket har medverkat vid uppläggnings av yrkesmässigt inriktade svampkurser och har även publicerat informationsmaterial om ätlig och giftig svamp samt olika hälsorisker i samband med svampkonsumtionen. Även lantbruksstyrelsen och naturvårdsverket har bidragit till upplysningsverksamheten.

Bland regionala satsningar märks kampanjer i Norrbottens län och Västernorrlands län. Ett nybildat naturproduktcentrum i Ramsele skall under en försöksperiod på tre år mer permanent söka organisera insatser inom naturproduktområdet genom information, utbildning och uppdragsverksamhet.

På olika håll har kurser i svampkunskap anordnats. Statens skola för vuxna i Härnösand (SSVH) anordnar sedan 1979 årligen svampkurser på olika nivåer. Skolan har utarbetat en preliminär svampkursmodell med tre huvudutbildningar som skall kunna utnyttjas även av andra läroanstalter. I ett förslag till kurs för småföretagare i glesbygd från lantbruksstyrelsen ingår även moment om bär och svamp. I olika län ges kurser i svampkunskap, bl. a.

genom utvecklingsfonderna. Likaså anordnar studieförbunden dylika kurser.

Regeringen har den 24 juni 1982 uppdragit åt skolöverstyrelsen att inventera, utarbeta och fastställa kursplaner för glesbygdsanpassade, yrkesinriktade utbildningar. Därmed avses enligt direktiven bl. a. specifika och kompletterande glesbygdsnäringsar som bär- och svamphantering.

Utskottet vill för sin del understryka att svamp och bär är en naturresurs som bör tas till vara i ökad utsträckning. Av den inledningsvis redovisade produktionsuppskattningen framgår att blott en mycket liten del av de samlade resurserna utnyttjas. Bär och svamp kan plockas under kortare perioder av året och kan knappast ge upphov till full sysselsättning för mer än ett begränsat antal personer. Däremot kan de utgöra ett värdefullt komplement till sysselsättningen och ekonomin i glesbygderna och bidra till folkhushållet. Framför allt har de betydelse som fritidssysselsättning. Som ovan framhållits har åtskilliga insatser gjorts för att stimulera till ökat tillvaratagande av bär och svamp. Utredningsuppdraget till skolöverstyrelsen syftar till att åstadkomma förbättringar av utbildningsresurserna, bl. a. när det gäller kompletterande glesbygdsnäringsar som bär- och svamphantering. Enligt utskottets mening är det angeläget att informations- och upplysningsverksamheten fortsätter för att möta intresset från allmänhetens sida. Utskottet utgår från att utredningsuppdraget till skolöverstyrelsen leder fram till förbättrade utbildningsinsatser. Med hänsyn härtill och till de ansträngningar som i övrigt redovisats torde motionens syfte vara i väsentlig mån tillgodosett. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen synes icke erforderlig.

Utskottet hemställer

att riksdagen lämnar motion 1981/82:1919 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 23 november 1982

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Åke Wictorsson (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Håkan Strömberg (s), Sven Eric Lorentzon (m), Kerstin Andersson (c), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Jan-Eric Virgin (m), Åke Selberg (s) och Bo Arvidson (m).

